

א חֲזוֹן יִשְׁעִיָּהוּ בֶן-אֲמוּץ אֲשֶׁר חָזָה עַל-יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם
 בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ יוֹתָם אָחִיו יַחְזִקְיָהוּ מֶלְכִי יְהוּדָה: ב שָׁמְעוּ
 שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֶּר בְּנֵיִם גְּדֹלָתִי וְרוֹמְמָתִי וְהֵם

(א) חזון ישעיהו בן אמוץ וגו'. א"ר לוי דבר זה מסורת צדינו מאבותינו אמוץ ואמליה מלך יהודה אחים היו: אשר חזה על יהודה וירושלים. והלא על כמה אומות נתנבא משא צבל משא מואב הא למדת שאין זה תחלת הספר ולא נקרא הספר על שם החזון הזה וכן שנינו בצרייתא דמכילתא, בשנת מות המלך עוזיהו תחלת הספר אלף שאין מוקדם ומאוחר בסדר והדברים מוכיחים שהרי ציוס הרעש יוס שננטרע עוזיהו נאמר ואשמע את קול ה' אומר את מי אשלח ומי ילך לנו (לקמן ו) ואמר הנני שלחני למדנו שהוא תחלת שליחותו ונבואה זו נאמרה אח"כ ועל זו לזדה נאמר אשר חזה על יהודה וירושלים כשם שאמר על משא כל אומה ואומה משא אומה פלוני אף כאן כתב חזון זה חזה על יהודה וירושלים ולפי שהם תוכחות קושי קראם חזון שהוא קשה מעשרה לשונות שנקראת נבואה כמש"א צ"ר וראה לדבר חזות קשה הוגד לי

(לקמן כא): בימי עוזיהו וגו'. מלכי יהודה. ד' מלכים הללו קפח צימיו ציוס שננטרע עוזיהו שרתה שכינה עליו ונתנבא כל ימי המלכים הללו עד שעמד מנשה והרגו (ונבואה זו נאמרה צימי חזקיהו אחר שגלו עשרת השבטים כת"י): (ב) שמעו שמים והאזיני ארץ. משה אמר האזינו השמים ותשמע הארץ (דברים לב) למה שינה ישעיה את הלשון שנו רבותינו בדבר זה ומדרשות רבים צפ' האזינו צספרי ונחלקו חכמים עליהם ואמרו אין הדבר כן אלא בזמן שהעדים צאים ומעידים ונמלאו דבריהם מכוונין עדותן קיימת ואם לאו אין עדותן קיימת אילו לא צא ישעיה ונתן שמיעה לשמים והאזנה לארץ היו שמים מעידים ואומרים כשנקראו לעדות זו צימי משה שאמר העידותי צכס היום צהאזנה שמענו והארץ מעידה אני נקראתי צלשון שמיעה ואין עדותן מכוונת צא ישעיה ותלף את הדבר נמלאו שניהם מעידים צלשון האזנה וצלשון שמיעה: כי ה'

לראשונה בְּיָמֵי עֲזִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְחֹזֵר
 וְהַתְּנַבֵּא נְבוּאָה זוּ בְּיָמֵי יוֹתָם, אָחִיו
 וַיַּחְזִקְיָהוּ, שֶׁהָיוּ כֻּלָּם מֶלְכֵי יְהוּדָה.

ישעיהו הנביא התנבא בתקופת בית המקדש הראשון, מימות עוזיהו מלך יהודה, ועד זמן חזקיהו מלך יהודה.

(ב) שָׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהָאָרֶץ אֲרָץ, לְפִי
 שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הֵם הַדְּבָרִים הַמְּפֹרְסָמִים
 בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם, וְקַיִמִים לְעַד, קוֹרָא לְהֵם
 הַנְּבִיא שִׁישְׁמְעוּ אֶת רִיב ה' עִם עַמּוֹ, כִּי ה'
 דִּבֶּר, בְּנֵיִם - אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם כְּבָנִים
 לִי, גְּדֹלָתִי כִּפִּי שֶׁמִּגְדֵּל אֵב אֶת בְּנָיו, וְהָרִי
 מִחוּק הַמוֹסֵר הוּא שֶׁבֵן יִכְבֵּד אֶת אָבִיו גַּם
 אִם לֹא עָשָׂה לוֹ טוֹבָה מִיּוֹחַדָּת, וְרוֹמְמָתִי -
 וְכָל שָׁכֵן כִּאֵן שֶׁמִּלְבַּד זֹאת שֶׁגִּידֵל ה' אֶת
 בְּנָיו, הוֹסִיף וְרוֹמֵם אוֹתָם עַל פְּנֵי כָל

אביו של ישעיהו, אמוץ, היה גם הוא נביא, ממשפחת מלכות בית דוד, אמרו חז"ל שאמוץ היה אחיו של אמציה מלך יהודה.

פרק א

(א) חֲזוֹן יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֲמוּץ, אֲשֶׁר חָזָה עַל
 יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם, תְּחִילַת הַנְּבוּאָה שֶׁבִּפְרָק
 זֶה עוֹסֶקֶת בְּאָרֶץ יְהוּדָה, הַמְּשַׁכָּה עוֹסֵק
 בִּירוּשָׁלַם, וּבִסוּיֹם הַפְּרָק הַתְּנַבֵּא עַל
 יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם. נְבוּאָה זוּ נֹאמְרָה

**פְּשַׁעוּ בִּי: ג יָדַע נְשׂוֹר קָנְהוּ וְחָמוֹר אֲבוֹס בְּעַלְיוּ יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי
לֹא הִתְבּוֹנֵן: ד הוּי | גוֹי הֵטָא עִם כְּבֹד עֲוֹן זָרַע מְרַעִים בְּנִים מִשְׁחִיתִים**

רש"י

טוען היום ומה אלו שנזראו לשמשכם ואינם לא לקיבול שכר אם יזכו ולא לשילום פורענות אם חוטאים לא שינו את מדתם שגורתי עליהם וישראל שאם זוכים מקבלים שכר ואם חוטאים מקבלים פורענות: **א ידע**. לא אצו לידע וידעו ודשו צעקב ועמי לא נתן לב להתבונן: (ד) הוּי. כל היו שצמקרא לשון קוצל וקונה כאלם הגונם מלצו ולועק אהה אלא שיש מהם מועטין שהם ל' צעקת קריאת קול כמו הוּי הוּי ונסו מארץ לפון (זכריה ז) ותרגומו אכלו לשון הכרה, הוּי יש לזעוק על גוי קדוש הנהפך להיות גוי חוטא ועם שנאמר צו כי עם קדוש אתה נהפך להיות עם כד עון: **עם כבד עון**. כדדות עון, כד אדם שהוא כד פישנ"ט בלעז כד עס דבר של כדדות פישנטומ"א בלעז ודבוק עם מינת עון: זרע מרעים. והס היו זרע כרך ה', בניס

דבר. (שתהיו עדים בדבר כשהתרתי צם צימי משה לכן צאו ושמעו שאני מתוכח עמם שעברו על ההתראה אני לא סרתיי צהס אלא גידלתיס ורוממתיס והס פשעו צי, ס"א) שתהיו עדים לדבר והיכן דבר האזינו השמים ולדברה (שס) צמכילתא: (ג) קונדו. מתקנו צחרישה ציוס ומאחר שהרגילו צכך יודע צו אצל חמור אטוס אינו מצין בעליו עד שיאכילנו וישראל לא נתפקח לידע כשור כשקראתיי ישראל יהיה שמך והודעתיי קלת חוקתיי והס עזוני כדמפורש (ביחזקאל כ ל"ט) ואומר איש את גלולי וגו' ואף לאחר שהוצאתיס ממצרים והאכלתיס את המן וקראתי אותם עמי בני ישראל לא התבוננו כחמור (סא"א) ד"א ידע שור קונה מכיר השור קונה להיות מוראו עליו לא שינה מה שגורתי עליו לומר איני חורש היום וחמור לא אמר לבעליו איני

ביאור על פי המלבי"ם

מאדוניו, אך **לא התבונן** - לא רצה להבין את הדבר.

(ד) עתה מתאר הנביא את איכות חטאיהם מדרגה אחר מדרגה, הוּי, גוֹי **חטא**, ו'חטא' הוא בשגגה, אך לא רק בשגגה חטאתם, אלא אתם **עם כבד עון**, שה'עוון' הוא במזיד, ולא חטאתם רק לפעמים, אלא נעשיתם **זרע מרעים**, והיינו שהתמידו ברעתם עד שהם מכונים בשם 'מרעים', שדרכם להרע תמיד, ולא חטאתם רק למלא תאוותכם או להשיג איזו תועלת, אלא נעשיתם **בנים משחיתים**, שההשחתה מורה על עשיית עבירות ללא הנאה ותועלת, אלא רק מחמת שחיתות הנפש. ולא רק שעברו את כל העבירות הללו, אלא

הגויים, ומחמת כן התחייבו ישראל לעבוד את ה' ולהודות לו בכפליים, ולא די שלא עשו כן, אלא **והם פשעו בי**.

(ג) **ידע שור קנהו** - הרי השור מכיר את בעליו בכך שקנה אותו, אף שעדיין לא עשה לו שום טובה, **וחמור**, שאין לו הכרה כל כך כמו השור, מכל מקום מכיר הוא את **אבוס בעליו**, כיון שמשם הוא אוכל ונהנה, אבל **ישראל**, בעת שקראתיים בשם 'ישראל' המורה שהם שייכים לחלקי, והיה להם להכיר את ה' כאדונם, וכדרך השור שמכיר את בעליו, ובכל זאת **לא ידע** - לא רצה לידע את הדבר, **עמי** - בעת שרוממתי אותם על פני כל העמים, והיה להם להכיר טובה לפחות כחמור, שמכיר את הטובה שבאה אליו

עֲזְבוּ אֶת־יְהוָה נֶאֱצָו אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נָזְרוּ אַחֲזֹר: הַ עַל מַה תָּפוּ
 עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל־רֹאשׁ לַחֲלִי וְכָל־לֵב דָּוָי: וּ מִכֶּפֶר־רִגְלָל
 וְעַד־רֹאשׁ אֵינְיָבוּ מִתָּם פָּצַע וְחִבּוּרָה וּמִכָּה טְרִיָּה לֹא־זָרוּ וְלֹא

רע"י

מאחר שעדיין אתם מוסיפים סרה לטור מאחרי
 המקום הלא כבר כל ראש לחלי ולמה לא תציו:
 (ו) מתוב. לשון תמימות שלם מאין מלאות: פצע.
 מכת חרב: חבורה. ל' חבלה: ומכה טריה. מירגס
 יונתן מרססא כמותה ומרוססת: טריה. דמייליד"א
 בלע"ז ובל' גמרל יש טרייה לרישיה מנחס פי' לשון
 לחות כלומר לחה ורטובה תמיד נוצעת מויסט"א
 בלע"ז: לא זורו. הנגעים האלה לא זורו ע"י

היו להקצ"ה נהפכו למשחיתים: נאצו. הרגיו:
 נזורו אחור. אין מירה בכל מקום אלא לשון
 פרישות וכה"א וימרו מקדשי בני ישראל (ויקר' כב)
 נזיר אחיו (צראשית מט) אף כאן נזורו נסוגו
 לאחוריהם מאלל המקום: (ה) ע"י מדה טובו וגו'.
 אדם שלקה וחוזר על סרחונו חזרו מוכיחו ואומר
 לו על זה לקיפתו ואיך נותן לב לומר על סורחן זה
 לקימתי לא אשוב לעשות עוד אף כאן על מה מוכו

ביאור על פי המלבי"ם

חולי הלב, השולח חיות לכל האברים על
 ידי הדם.

(ו) ולא רק הראש והלב חולים, אלא מִכָּפֶר
 רְגַל וְעַד רֹאשׁ אֵין בּוֹ מִתָּם - אין בו אבר
 תמים, שלם, אלא בכל הגוף יש פָּצַע -
 מכת חרב, הפותחת את הברש, וְחִבּוּרָה -
 מכה קהה, הצוררת את הדם תחת העור,
 וּמִכָּה טְרִיָּה - מכה הגורמת להוצאת
 הלחות מהגוף, ורפואת הפצע היא
 לחובשו בתחבוסת המהדקת את המקום
 וסוגרת את החתך, ורפואת החבורה היא
 לרכך את המקום עד שיצא הדם
 והמוגלה, וכשיש פצע וחבורה במקום
 אחד אי אפשר לרפואתם, כיון שהרפואה
 של האחד מזיקה לדבר השני, ורפואת
 המכה הטריה היא לשים סמים המייבשים
 את המקום, ורפואה זו מזיקה גם לפצע
 וגם לחבורה, הצריכים שיהיה המקום לח,
 ונמצא שהמכות והחבורות בעצמם
 מפריעות זו לזו, שלא תהיה אפשרות
 לרפואתם. לֹא זָרוּ - לא פוזרו עליהם
 הסממנים הניתנים על המכה לריפוי, וְלֹא

עֲזְבוּ לגמרי אֶת ה', ולא עשו כן רק
 לתאבון ולמלא תאוותם, אלא נֶאֱצָו -
 התכוונו לבזות ולהכעיס אֶת קְדוֹשׁ
 יִשְׂרָאֵל, ולא עשו כל זאת דרך פריקת
 עול ובקשת הבטלה, שאז ניתן ללמד
 עליהם זכות שלא רצו להיות משועבדים,
 אלא נָזְרוּ אַחֲזֹר - נסוגו מעם ה' לעבוד
 אלהים אחרים, על אף שעבודת האלילים
 קשה וכבדה יותר, ובחרו בעבודה זו על
 פני עבודת ה'.

(ה) וכיון שהרביתם כל כך לפשוע עד
 שהגעתם לתכלית המרד והמרי, אם כן
 עַל מַה תָּפוּ - מוה התועלת בכך שאתם
 מוכים, והרי אין הדבר מעורר אתכם
 לחזור בתשובה, אלא עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה -
 תמשיכו לסור מאחרי ה', והראיה לכך, כי
 כבר עתה אתם משולים לאדם חולה, כָּל
 רֹאשׁ לַחֲלִי - החולי הכולל את כל
 המחלות הוא חולי הראש, כי כל
 ההרגשות יוצאות מהמוח, וכל האברים
 נפגעים ממחלת הראש, וְכָל לֵבב דָּוָי -
 החלק המורגש ביותר במחלת הגוף הוא

חֲבֹשׁוּ וְלֹא רִכְבָּה בְּשָׂמֶן: וְאַרְצְכֶם שְׂמֵמָה עֲרִיכֶם שְׂרָפוֹת אִשׁ
 אֲדַמְתֶּכֶם לְנִגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ וְשִׂמְמָה כְּמַהֲפַכַת זָרִים:

רש"י

על שהם מלוכלכים ומנוגעים צעון ומרגס מכך רגל ועד ראש מקטנים ועד גדולים אין צו מתוס אין טוב צו פֿעֵע וחצורה פֿשע ועונות ומטאים, לא זורו וגו' כלומר לא נתרפאו לשזב בתשוצה שלימה ולא רכבה צֶשֶׁמֶן אֶפִּילוּ זָד הרהור תשוצה אין זלצס: (ז) זֶנְגֵדְכֶם זָרִים אֲוִבֵיִם אֹתָהּ. לעיניכם יאכלוה אויביכם: ושממה. מכס כנחלה הנהפכת לזרים והיא שממה מצעליה כך תירגס יונתן:

רופאים חֲבֹשׁת סממני תחצושת לשון יזורה על נוהו גפרית (אויב ית) ומנחס פי' לשון רפואה כמו אין דן דינק לזמור (ירמיה ל). ולא חוצשו. לשון רפואה: וְלֹא רִכְבָּה בְּשָׂמֶן. לא רכבה מכתס צֶשֶׁמֶן כמשפט שאר מכות ואין נופל כאן לומר לא רוככו צֶשֶׁמֶן שאין מרכיין אלא צֶמֶקֶס המכה אצל המזור והחציעה נופל לשונס על כל הגוף לפיכך נופל צס לשון רצס לא זורו הנגעים ולא חוצשו ויונתן פתר כל המקרא זלשון דוגמא

ביאור על פי המלבי"ם

שישבו בשלווה. וכנגד הפעם השניה שבא מלך אשור בימי חזקיהו מלך יהודה, ותפס את ערי יהודה הבצורות, אומר **עֲרִיכֶם שְׂרָפוֹת אִשׁ**, שאמנם זהו דבר הפחות בחשיבותו משממון כל הארץ, אך כל אחד מרגיש בו, שהעיר שהוא גר בה שרופה באש, וזה כנגד 'כל לבב דוי', שחולי הלב מורגש יותר, אך אמנם היו עדיין יחידים שהיו יושבים לבטח. וכנגד הפעם השלישית שהתחיל לצור על ירושלים, אומר **אֲדַמְתֶּכֶם לְנִגְדְּכֶם זָרִים אֲכָלִים אֹתָהּ** - אדמתו של כל אחד ואחד ממכם נאכלת על ידי האויבים, וזה כנגד מה שאמר 'מכף רגל ועד ראש אין בו מתום', וְשִׂמְמָה כְּמַהֲפַכַת זָרִים - והרי הארץ אבודה ממכם כשם שנשחתת הארץ על ידי זרם מים אדירים, המשחית את כל הארץ עד שאין לה תקוה עוד.

(ח) ומוסיף הנביא לצייר את שלשת הירידות שהיו לירושלים, בשלשת

חֲבֹשׁוּ - ואפילו לא נחבשו כדרך שחובשים את הפצעים לפני הריפוי, כדי שלא יתפשטו למקומות אחרים בגוף, וְלֹא רִכְבָּה בְּשָׂמֶן - ואפילו לא ריככו את המקום בשמן, כדרך שעושים בתחילת הריפוי, הרי שלא התחילו כלל להתעסק ברפואות.

(ז) ועתה מבאר הנביא את הנמשל, שהוא כנגד שלשת הפעמים שבא מלך אשור להלחם בישראל, ובפעם הראשונה בא בימי אחז מלך יהודה, והגלה את עשרת השבטים, וכנגד זה אמר הרי **אַרְצְכֶם שְׂמֵמָה**, שרוב הארץ היתה שוממה, וזו הצרה הגדולה ביותר, שהארץ שוממה, וזה כנגד מה שאמר במשל 'כל ראש לחלי', שמחלת הראש היא החמורה יותר, הגם שלא תמיד מרגישים בה כל כך, ואף כאן אחרי שגלו עשרת השבטים, אף על פי שהיתה זו צרה גדולה, מכל מקום לא כולם הרגישו בכך, כיון שהיו עדיין ערים

ה וְנוֹתְרָה בַת־צִיּוֹן כְּסִפָּה בְכָרֶם כְּמִלּוֹנָה בְּמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה:
ט לֹאֲלֵי יְהוָה צְבָאוֹת הֹתִיר לָנוּ שָׁרִיד כְּמַעֲט כְּסֹדֶם הָיִינוּ
לְעַמָּה דְּמִינוּ: י שָׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה קְצִינֵי סֹדֶם הָאֲזִינוּ תוֹרַת
אֱלֹהֵינוּ עִם עַמָּרָה: יא לְמַה־לִּי רַב־זְבַּחִיכֶם יֹאמֶר יְהוָה שְׁבַעְתִּי

רע"י

מבמותא כמסכז המלוני צמקשה, צמקשיא צמז
לאצעיזיהי לאחר שלקטוהו לשון המשנה שלש
לאצעיזיז ציוס: בעיר נצורה. כעיר שזרו עליה
ועושים סוכות סביב לה להסתתר שם החיילות
וכשמסתלקים מעליה מניחין אותם והולכין כל זה
ת"י: (ט) דו"י וגו'. הותיר לנו שריד. מאליו
וצרחמיו ולא צלדקותינו: כמעט בסדום היינו.
כולנו כליס: (י) קציני סדום. שרים שמעשיהם
כסדום מכאן אמרו אל יפתח אדם פיו לשטן:
(יא) שבעתי עולות אילים. כמו פן ישבעך

(ח) ונותרה בת ציון. ריקנית מיושביה כי יגלו
מתוכה כאשר תותר סוכת הכרם שעשאה נזר וצעת
יזר הכרם מניח סוכתו והולך, צמז דקטפוהי לאחר
שזלרו אותה: כמלונה במקשה. כאשר תעזוב
המלונה שעשה נזר צראש המקשה לשמור קישואין
שלה ומשתלקט מניחה והולך, זו שצכרס קרויה
סוכה לפי שהיא גר שם יומם ולילה ציוס שומרה מן
העופות וצלילה מן הגנבים אבל הקישואין קשין הם
ואין לירא מן העופות ואין צריך לשומרה ציוס
לפיכך נקראת מלונה על שהיא לינת הלילות כערסל

ביאור על פי המלבי"ם

שהיתה רעתם גדולה יותר מרעת אנשי
עמורה, אזי לעמרה דמינו - היינו נדמים
בעונשינו לעונש אנשי עמורה, שלא נותר
מהם איש [מה שאין כן אנשי סדום, שאף
שהיו רשעים יותר, הרי נמלטו משם לוט
ושתי בנותיו].

(י) שמעו דבר ה', קציני סדום - שרים
הדומים ברשעותם לשרי סדום [כי רעת
השופטים בסדום היתה גדולה יותר
מבעמורה], האזינו תורת אלהינו, כי
התוכחה שאומר להם הנביא כתובה כבר
בתורה, שאין הקרבנות מועילים בלא
וידוי ותשובה, עם עמרה.

(יא) באותו זמן היו העם רגילים להביא
קרבנות שמנים ומשובחים, ועל כך אומר
להם הנביא, למה לי רב זבחיכם יאמר ה',
וכיון שיש כמה סוגי קרבנות, מפרט
הנביא את מיני הקרבנות השונים, ולגבי

המלחמות הללו, ונותרה בת ציון כספה
בכרם - כמו סוכת השומר בכרם,
שהשומר לבדו גר שם, כך בני ירושלים
היו לבדם בעירם, כי כל עשרת השבטים
גלו מהארץ, ואחר כך נעשתה ירושלים
כמלונה במקשה - כסוכה הבנויה בשדה
קישואים, שאפילו השומר אינו נמצא שם
בשעות היום, כיון שאין צורך לשמור את
הקישואים מהעופות, אלא נמצא שם
השומר רק בלילה, לשמור מגנבים, כך
אנשי ירושלים היו מתחבאים בשעות
היום במערות מפני האויבים, ונמצאים
בעירם רק בשעות הלילה, ובפעם
השלישית שעלה מלך אשור על ירושלים,
היתה היא כעיר נצורה במצור.

(ט) לולי ה' צבאות הותיר לנו שריד
כמעט - אם לא שהשאיר לנו ה' מעט
שארית בחסדו, הרי כיון שכסדם היינו,

עֲלוֹת אֵילִים וְחֶלֶב מְרִיאִים וְדָם פְּרִים וְכִבְשִׁים וְעֵתוּדִים לֹא
 חִפְצָתִי: יב כִּי תִבְאוּ לִרְאוֹת פָּנַי מִי־בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדַכֵּם רִמְסֵ חֲצָרַי:
 יג לֹא תוֹסִיפוּ הֵבִיא מִנְחַת־שָׁוְא קִטְרֹת תוֹעֵבָה הִיא לִי חֲדָשׁ

רע"י

לנחת הרוח: חדש ושבת קרא מקרא לא אובד
 וגוי. ולקרוא מקרא חדש ושנת שאתם נאספי
 לקרא עזרה ואספיה צהס לא אוכל לסבול און
 שזלצכס הגוטה לעכו"ס והעזרה עמו שאין שני
 הדצרים כאלו ראוין יחד לקרוא עזרה ליאסף לפני
 והאון שזלצכס לעכו"ס ואין אתם מוואיין אומה
 מתוך לזכס:

וישנאך (משלי כה יז): מריאים. צהמות לאן
 פטומות: לא חפצתי. אחר שאתם עוזרים על
 תורתו זכר רשעים תועבה: (יב) מי בקש זאת
 מידכם רמס חצרי. לרמוס את חצרי אחרי שאין
 לזכס שלס עמי: (יג) לא תוסיפו הביא מנחת
 שוא. מתרה אני זכס לא תצילו לי מנחת שוא שלכס
 שהעשן עולה ממנה קיטור של תיעוב הוא לי ולא

ביאור על פי המלבי"ם

ללמוד יראת ה' מפי הכהנים והנביאים,
 ובזמן כזה ציוה ה' שיביאו קרבנות לאות
 רצון ואהבה, שמראה ה' שחפץ הוא
 בביאתם לביתו ומקבל מהם עולה
 ומנחה, כִּי תִבְאוּ לִרְאוֹת פָּנַי בשלשת
 הרגלים, ותאמרו שאתם חייבים להביא
 את הקרבנות הללו, מִי בִקֵּשׁ זֹאת
 מִיְדַכֵּם, רִמְסֵ חֲצָרַי, כיון שאינכם
 מכוונים בעליה לרגל ללמוד שם יראת
 ה', אם כן אינכם עושים בזה שום
 מצווה אלא רומסים את חצרי בחינם,
 ומוטב שלא תעלו לרגל, ולא תתחייבו
 בקרבנות אלו.

קרבנות הבאים בנדבה אומר להם,
שְׁבַעְתִּי עֲלוֹת אֵילִים, הקרבים כליל על
 גבי המזבח, וְחֶלֶב מְרִיאִים - ואת החלב
 של קרבנות השלמים, שבהם רק החלב
 מוקרב, כי תכלית הקרבנות הללו להכיר
 בחדס ה' ולהכנע לפניו, וכיון שאתם
 מביאים את הקרבנות הללו ללא כוונה
 פנימית, הרי זה נראה כאילו אתם
 חושבים שאני רעב וצריך את הקרבנות
 והחלבים, ועל דרך זה אומר לכס
 ששבועתי מקרבנות אלו, ואיני רוצה בהם.
 ולגבי קרבנות החובה, הבאים על חטאים
 ואשמות, שעיקר כפרתם הוא בזריקת
 הדם על המזבח, הרי תכלית הקרבנות
 הללו שיתחרט החוטא על עוונותיו, וכיון
 שאינכם מתחרטים, נראה שאתם
 חושבים שאני צריך את דם הקרבנות, ועל
 דרך זה אומר לכס, וְדָם פְּרִים וְכִבְשִׁים
 וְעֵתוּדִים לֹא חִפְצָתִי.

(יג) ומאחר ועצם ביאתכם לבית המקדש
 היא נגד רצוני, כל שכן שלא תוסיפו
 הֵבִיא מִנְחַת שָׁוְא, שזהו קרבן הראייה
 והחגיגה שאיני חפץ בהם כלל, קִטְרֹת -
 עשן הקרבנות הללו תועבה היא לי, וכמו
 אדם הבא להיכל המלך נגד רצונו, ועוד
 מוסיף למלא את ביתו קיטור ועשן. ולגבי
 קרבנות המוספים הבאים בשבתות, ראשי
 חודשים ומועדים, אומר הנביא, חֲדָשׁ

(יב) ועתה מדבר על קרבנות שחייב
 האדם להביאם רק אם הוא עולה לרגל
 לבית המקדש, ותכלית העליה הזו היא

וּשְׁבַת קָרָא מִקְרָא לֹא-אוֹכֵל אֶן וְעֲצָרָה: יד חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם
 שְׁנָאָה נִפְשֵׁי הָיוּ עָלַי לְטָרַח נִלְאִיתִי נְשֵׂא: טו וּבְפָרְשֵׁיכֶם פְּפִיכֶם
 אֲעֲלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי-תִרְבוּ תִפְלָה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים
 מְלֵאוּ: טז רַחֲצוּ הַזְּכוֹת הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם מִנְגֵד עֵינַי חֲדָלוּ

רש"י

הזכו הסירו חדלו למדו דרשו אשרו שפטו ריצו לכו
 י' אזוהרות של לי משוזה יש כאן כנגד עשרת ימי
 משוזה וכנגד עשרה מלכיות זכרונות ושופרות:
 חדרו הרע. חדלו ממעשים הרעים:

(טו) ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם. לפי
 שידכם דמים מלאו: דמים. רליחה: (טז) רחצו
 הזכו. (פסח הוא) לי זווי לפי שהוא מגזרת רחץ,
 אצל רחצו קמץ לשון עזר שהוא מגזרת רחץ. רחצו

ביאור על פי המלבי"ם

מִכֶּם, גַּם כִּי תִרְבוּ תִפְלָה במחשבה זכה
 וראויה, שאז באמת הכינותם ליבכם לה'
 כראוי, מכל מקום אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ את
 תפילתכם, כיון שמעשיכם הרעים
 סותרים לכוונתכם, כי הלא יְדֵיכֶם דָּמִים
 מְלֵאוּ, שאתם שופכים דם נקיים, ומתנאי
 עבודת ה' שיהיו המעשים והכוונות
 מתאחדים ומקודשים לשם ה'.

וּשְׁבַת קָרָא מִקְרָא - שהם הזמנים שאתם
 קוראים אותם מקראי קדש, לא אוֹכֵל אֶן
 וְעֲצָרָה - לא אוכל לסבול את
 התכנסותכם בבית המקדש, אפילו בחצי
 היום שבו אתם מתאספים ומקריבים
 קרבנות, כיון שבאותו זמן שאתם נעצרים
 בבית המקדש לעבודתי, ליבכם מלא אוון,
 ואין מחשבות לבבכם מתאחדים עם
 מעשי הקרבנות שאתם מקריבים.

(טז) לאחר שאמר להם הנביא שאין
 תועלת במעשים טובים ללא כוונת הלב,
 וכן אין תועלת בכוונת הלב בשעה
 שעושה האדם עבירות, מבאר להם הנביא
 את הדרך הראויה לשוב בתשובה אל ה',
 רַחֲצוּ את כתמי העוונות הקודמים, על ידי
 חרטה ועזיבת החטא, הַזְּכוּ - זככו את
 הכתם היטב מכל וכל עד שיסור לגמרי,
 וזה נעשה על ידי תשובה מאהבה,
 שהזדונות נעשים כזכויות, ואמנם חזרה
 בתשובה מועילה על עבירות שבין אדם
 למקום, אך בעבירות שבין אדם לחבירו
 אין די בכך, אלא הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם
 מִנְגֵד עֵינַי, על ידי ששיב האדם את
 הגזילה, וישלם את החבלה, ויפייס את מי

(יד) חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם - וכל שכן בחצי
 היום של המועדים, שבו אתם אוכלים
 ושותים, שאותו שְׁנָאָה נִפְשֵׁי לגמרי, כי
 אין בו אפילו פעולות רצויות, אלא גם
 מחשבות הלב וגם המעשים הם רק
 באכילה ושתיה שלא לשם שמים, הָיוּ
 עָלַי לְטָרַח מצד שהוא נגד רצוני, נִלְאִיתִי
 נְשֵׂא - עייפתי ממשא זה הנמשך זמן רב,
 שבו אתם מתמידים ושונים בחטא.

(טו) לאחר שהוכיחם על כך שאין תועלת
 במעשים טובים ללא כוונת הלב, מוכיח
 אותם הנביא גם על האופן ההפוך,
 וּבְפָרְשֵׁיכֶם פְּפִיכֶם - כאשר אתם פורשים
 כפיכם בתפילה אמיתית, אֲעֲלִים עֵינַי